

Lövet

Fastighetsägarförening

I detta nummer kan ni bl.a. läsa om fiskepolitik, framtidens transporter i skärgården, Björkö's forntida bebyggelse och mycket mer.

Från Ordföranden

Vatten!

Under varje ö finns en ”bubbla” med sött grundvatten. Om bubblan blir för liten tränger det omgivande saltvattnet in.

Det enda tillskott till skärgårdens grundvatten som vi får är ovanifrån. Och det som är viktigast är det som ska komma under vintern. Övrig tid tar växterna upp det mesta av nederbörden.

På Segelholmen har vi mätt all nederbörd under det sista året. Totalt har det kommit knappt 300 millimeter sedan juni förra året. Merparten av det kom genom ösregn vid några få tillfällen. Och sedan i december inte mer än 30-40 millimeter.

Så var det även förra året. Grundvattennivåerna var rekordlåga redan förra sommaren. På Björkö är alla små diken, bäckar och sankmarker där man brukar se vatten nu helt torra!

Så vårda era brunnar och det lilla vatten vi eventuellt har kvar...

Grävlingar!

Vi har en grävlingfälla som borde kunna komma till stor nytta med tanke på hur det ser ut längs stigarna på våra öar. Går man längs Cronrundan på Björkö ser man spår efter grävlingen med några meters mellanrum över hela ön. Och det verkar ha blivit så grävlingtrångt på Björkö så att de simmat över även till Segelholmen och Aspkobben. Vill någon utnyttja fällan är det bara att säga till! Just nu står den på Aspkobben men där har den nog snart gjort avsedd nytta! Men glöm inte bort att när grävlingen är fångad måste den omhändertas... helst med bössa!

Väl mött i sommar! (Kanske på någon av de nya stigarna som snart är anlagda på Björkö.)

*Hälsar
Gunnar på Segelholmen.*

Innehåll

I detta nummer kan du läsa om:

Från Ordföranden	1
Bild: Mor Östmans stuga	1
Skärgårdspolitiska spalten	2
Midsommarinbjudan	2
En flygande framtid?	3
På fiberfronten allt nytt	3
Björkö's tidigare bebyggelse	4
Medlemsinfo	5
Per och Nina får oväntat besök	5
Erland blickar framåt	6

Annonser: sid 2 och 5

Mor Östmans stuga

Mor Östman bodde på Gården för mycket länge sedan. Läs mer om Mor Östman m.fl. i Erlands berättelse om Björkö's forntida bebyggelse på sidan 4.

Skärgårdspolitiska spalten

Håll i hatten. Här stormar det. Denna gång tar Anders itu med Sveriges Fiskepolitik.

Sverige har ju varit drivande för en internationell havskonferens nyligen. Isabella Lövin uttalade sig efter avslutningen i en radiointervju om slutsatserna att man måste jobba för att värna undervattensmiljön och att man måste fördela fiskeresurserna så att stater i Västafrika kan utnyttja fisket vid sin kust utan att andra länder kommer och gör slut på fisken där. Det är ju bra, tycker jag, för det är orättfärdigt gjort av t ex europeiska nationer.

I Sverige har Jordbruksverket samt Hav och Vattenmyndigheten upprättat något som kallas för "Fiskestrategin" som ska vara vägledande för deras myndighetshandlingar med fiskeresurserna och fisket. Bra målsättningar om resursförvaltning och samhällsnytta. Myndigheter och politiker talar ofta om det småskaliga kustfisket och att detta ska gynnas för att det är resursanpassat och levererar livsmedel av hög kvalitet och man får ut ett stort värde av de upptagna mängderna. Det traditionella fisket längs kust och skärgård har alltid anpassat sig efter tillgången. Vi har kombinerat och bytt arter vartefter tillgången växlat. Vi har till och med hittat andra försörjningsmöjligheter än fiske under de svaga perioderna. Under de senaste bägge årtiondena har det lokala fisket minskat till så låga nivåer som det aldrig tidigare varit. Alltså ett resursanpassat sätt av det historiskt bedrivna fisket alldeles utan styrning av myndigheterna. Det vore nu naturligt att skärgårdsborna som har kunskaper och tillgång till fiskevatten återupptog fisket igen.

Under perioden som många gått ur fisket, och de facto sparar på fiskeresurserna, så har Hav och Vatten inklusive sin föregångare Fiskeriverket med riksdag och regerings gillande uppfunnit diverse rättigheter som var och en ska ha för att få fiska yrkesmässigt. Den fria rätten att fiska på sina egna eller arrenderade vatten gäller inte längre eller vår gemensamma fria rätt att fiska på de fria vattnen. Dels har uppfunnits två separata rättigheter för båten - en för motorstyrka och en för storlek. Dessutom har rättigheter till fiskekvoter införts. Alla dessa har delats ut gratis till de som vid tillfället bedrev fiske och blev dessa privatpersoners egendom. Den allra största delen hamnade omgående hos de få men allra största båtarna från västkusten. Vartefter någon fiskare slutat har denna kunnat sälja rättigheterna till högstbjudande vilket också ofta har varit från dessa kuststräckor. Kustfisket är effektivt utelåst från en återetablering.

Isabella Lövin, som uttalar sig klokt om fiskeresursens samhällsnytta för t ex Västafrika och Kap Verdeöarna, låter samma sak ske i Sverige där hon

har makten över fiskepolitiken. Fiskeresursen skulle kunna göra en oerhört mycket större samhällsnytta i Östersjöns kustlän än nu om inte sentida politiska och myndighetsbeslut hindrat detta för att gynna det allra mest storskaliga fisket som avsätts till största delen som djurföda.

Jag har jobbat för de olika satsningarna för att lite bättre tillgodose den efterfrågan som finns i Stockholm på fisk av god kvalitet från egna kusten. En politik och ett regelverk som gynnar och inte hindrar kustfisket måste till så att några fler kan börja fiska för denna välbetalande avsättning.

Anders Jansson, Edwardsudde

Midsommarfirande på Segelholmen

Vid 14.30 ses vi och klär stängen tillsammans.

Sedan börjar den traditionella midsommar-dansen.

Ta med egen fikakorg och gärna blommor och löv till stängen.

Välkommen!

Annika och Eva med familjer

En flygande framtid?

Person- och godstransporter i skärgården har hittills nästan uteslutande handlat om båtar. Kostnader och komplexitet relaterade till dagens flygande farkoster gör dem otillgängliga för de flesta. Det kan vara på väg att ändras.

Drönare är samlingsnamnet på motorförsedda luftfartyg utan pilot ombord som kan flyga autonomt eller fjärrstyras. Förutom att enklare varianter numera finns i varenda leksaksbutik används något mer avancerade sorter vid t.ex. flygfotografering och filmproduktion. Men tillämpningsområdena för drönare är större än så. Finska Posti påbörjade under 2015 tester med leverans av post och paket med drönare, och de är inte ensamma. Exempelvis använder postverket i Schweiz redan drönare för vissa typer av leveranser, liksom logistikföretaget DHL och teknikjätten Amazon. Enligt rykten utforskar även svenska PostNord just nu möjligheterna med drönarleveranser. Att drönare innebär att skärgårdsbor framöver kommer att åtnjuta väsentligt smidigare leveranser av det vi handlar på nätet är ingen högoddsare.

Än viktigare är kanske de många sjukvårdstillämpningar som presenterats. Redan idag sker akuta transporter av läkemedel och ovanliga blodtyper med drönare på flera platser runt om i världen, från Schweiz till Bhutan. Flera koncept av "ambulansdrönare" har dessutom presenterats, exempelvis för blixtnabb leverans av en defibrillator till den som drabbats av en hjärtattack.

Mer fantasi krävs för att se tillämpningarna av drönare för persontransporter, men den verkligheten behöver faktiskt inte vara särskilt långt borta. Under 2016 presenterades världens första drönartaxi, alltså en liten självkörande helikopter som man beställer precis som en vanlig taxi. Transportstyrelsen i Dubai har uppgett att de har för avsikt att sätta dessa drönartaxis i kommersiellt bruk redan i år. I Israel och USA pågår liknande försök, med både taxi- och sjuktransporter i åtanke.

Stockholms skärgård torde vara den perfekta geografien för olika tillämpningar av drönare; vi kommer att ha en förhållandevis väl utbyggd internetinfrastruktur, dagens kostnader för transporter är relativt höga och både permanentboende och sommargäster får stora och direkt mervärden. Det ska bli spännande att se hur dagens båttransporter framöver kompletteras av drönare, och hur det förhoppningsvis gör skärgårdslivet både enklare och tryggare.

Emanuel, Verkudden

På fiberfronten allt nytt!

Regelverket för att få bidrag gör att Ornö Fiber Ekonomisk förening inte längre kvalificerar sig för bidrag. Vi är för små och vårt område för litet. Regelverket favoriserar stora projekt. I första bidragsomgången fick Österåkers Stadsnät 100 miljoner i bidrag och vi blev utan.

För att bli stora nog har Ornö Fiber Ekonomisk förening tillsammans med fiberföreningarna på Nämndö, Runmarö och Harö bildat Stockholms Skärgårdsnät AB. Stockholms Skärgårdsnät AB har i andra bidragsomgången fått beviljat bidrag på 57,5 miljoner kronor för att bygga fibernät från Ornö i söder till Harö i norr. Det var alla pengar som fanns kvar att dela ut. Bidragen för denna bidragsperiod är därmed slut.

Så det är ett helt nytt upplägg där ett gemensamt bolag bygger ett gemensamt nät som täcker en stor del av skärgården där 60% av kostnaderna täcks med bidrag från Jordbruksverket.

För oss på Ornö med omnejd är det dock som det alltid har varit. Det är i Ornö Fiber Ekonomisk förening man blir medlem. Det är till Ornö Fiber man betalar. Det är Ornö Fiber som är kontaktytan mot medlemmarna. Stockholms Skärgårdsnät AB bygger nätet dit föreningen har medlemmar. Ornö Fiber betalar 40% av kostnaderna för det nät som Stockholms skärgårdsnät AB bygger.

Så nu är det skarpt läge. Det kommer aldrig mera att bli möjligt att få tillgång till fiber där kostnaden täcks till 60% av bidrag. Nu är sista chansen att få en fiberanslutning för 25.000 kronor. Det är därför viktigt att alla som vill vara med blir medlemmar i Ornö Fiber Ekonomisk förening.

Det krävs en skriftlig ansökan om medlemskap. Mera information finns på:

<http://www.ornofiber.se/member.aspx>

De områden med flest medlemmar byggs ut först. Om vi har tillräckligt många intresserade i vårt område finns en chans att få fungerande fiberanslutning redan under 2018!

Jörgen Strandberg

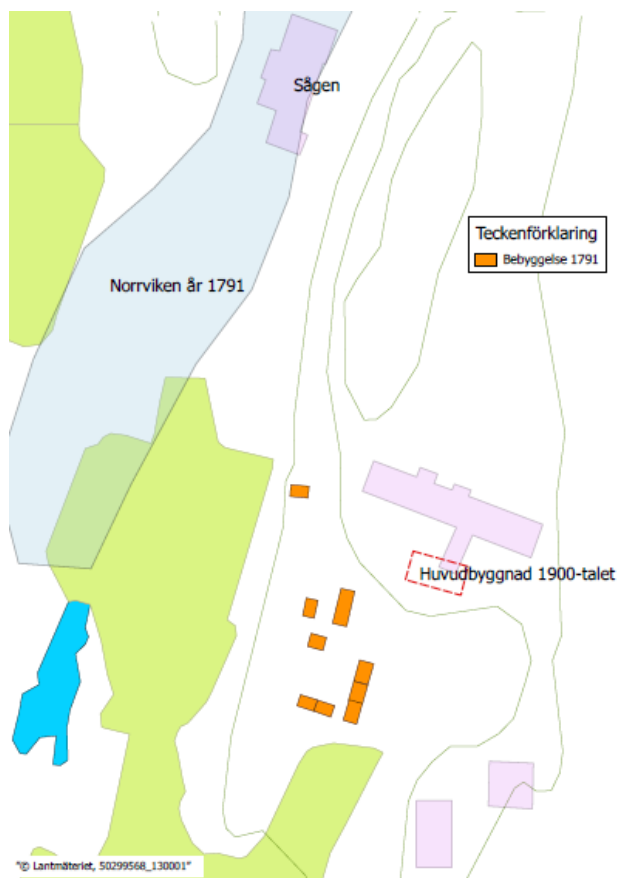
*Ordförande Ornö Fiber Ekonomisk förening
Styrelseordförande Stockholms Skärgårdsnät AB*

Erland blickar bakåt: Björkös tidigare bebyggelse

Man har alltid fått höra att den huvudbyggnad som fanns på Björkö gård fram till slutet av 1900 talet härstammade från 1700-talet, att så inte var fallet uppdagades när jag såg några historiska kartor från Lantmäteriet. Att det fanns bebyggelse och boende på Björkö på 1700 talet är dokumenterat i samband med Rysshärjningarna 1719 då de som drabbades av ryssen fick sammanställa sina förluster för att få skattelättnader under en period, detta finns beskrivet i Britt-Marie Wahlströms bok om "Rysshärjningarna i Ornö socken 1719".

Enligt Wahlström så lyckades de som då bodde på Björkö, Johan Carlsson med hustrun Margareta och söner Eric och Karl att fly från ön innan ryssen kom. Alla husen (bostadshus och ladugård) samt skogen brändes ner. Familjen kom tillbaks till Björkö när ryssen dragit sig tillbaks och familjen kom att bruka jorden under resten av 1700-talet. Vi vet vilka som har bott på Björkö från den tiden fram till idag tack vare den släktforskning som Solveig Sundberg och Håkan Elmquist gjort (var för sig). Björkö tillhörde på den tiden Utö och det har genom åren varit flera ägare av de fastigheter på Utö som Björkö tillhörde. De som ägde Björkö på den tiden har inte själva bott här utan de som bodde här var brukare eller arrendatorer.

Hur och var bodde då de som brukade Björkö? På Lantmäteriets hemsida finns upplagda "Historiska kartor", och om man söker på Björkö får man upp några olika kartor, den tidigaste är från 1791 och visar den del av Björkö som beboddes och som brukades. Det är samma område runt Björkö gård där det idag finns spår av åkermark.

Kartan från 1791 visar att bebyggelsen låg ungefär där ladan låg, och utgjordes av ett antal mindre hus. På den tiden gick Norrviken mycket högre upp så bosättningen låg på kanten mot Norrviken. (På kartan här intill är den ursprungliga bebyggelsen inritad tillsammans med befintlig bebyggelse, även Norrvikens utsträckning 1791 är inritad).

Enligt kyrkböckerna så bodde förutom arrendator med familj även tjänstefolk, såsom pigor och drängar, på Björkö under den här perioden.

På alla de historiska kartorna från Lantmäteriet (från år 1791, 1807, 1834 samt på ett sjökort från 1808, utgiven av Svenska Sjöarkivet) så ligger bebyggelsen på samma ställe. Det är först på en karta från 1906 som man ser ett hus på den plats där bostadshuset kom att ligga under stor del av 1900 talet, framför det idag befintliga bostadshuset. På kartan från 1906 ser man att flera av de ursprungliga husen har försvunnit.

Det var Per Erik Andersson och hans hustru Charlotta som köpte Björkö från Utö gruvbolag 1886, och de kom att bli de första ägarna av Björkö som även bosatte sig här. Och kanske ville de som nya ägare bo lite mera ståndsmässigt. Säljaren och ägare till Utö gruvbolags fastigheter var "Plank Anders" som hade köpt all mark som tillhörde gruvbolaget när dess verksamhet lades ner i slutet av 1870 talet. Enligt Johan Lindahl i boken "En fiskarpojkes Utö" så avverkade Plank Anders all skog på Björkö innan han sålde ön till dåvarande arrendatorn.

När ladan byggdes under första hälften av 1900 talet så försvann de mesta av spåren från den tidigare bebyggelsen, det hus som var kvar längst var

det stockhus som låg längst upp på krönet på högersida av vägen upp från Norrviken (det nordligaste av byggnaderna från 1791, enligt kartan), huset fanns kvar in på 2000-talet.

Ett hus som man hört talas om och som stod kvar en bit in på 1900 talet är "Mor Östmans stuga" som låg lite norr om ladan. Mor Östman hette Brita Östman (född Olsdotter). Hon kom med sin man

Anders Magnus Östman till Björkö i början av 1870-talet. Anders Magnus dog 1877, och sen dess fram till början av 1900-talet står Brita Östman omnämnd som ”inhyst enka” i husförhörslängorna.

Det finns på de historiska kartor inget spår efter bosättning på någon annan del av Björkö. Det var först när Edvard Jansson köpte och bebyggde ”Edwards Udde” 1908 som det började etableras bebyggelse på andra delar av ön.

Ref:

Britt-Marie Utter Wahlström ”Rysshärjningarna i Ornö socken 1719”

Johan Lindahl ”En fiskarpojkes Utö”

Lantmäteriet; Historiska kartor.

Svenska Sjöarkivet; Sjökort Ornö 1808

Erland Sundberg, Svanviken

Medlemsinfo

Grovsopor

Grovsopor kan vi lämna vid Björkö Sund 26 augusti kl. 8-9.

Glöm inte årsmötet

Kallelse till årsmöte bifogas detta utskick. Årsmöte och Årsfest den 29 juli 2017. Medlemmar - se bifogad kallelse.

BJÖRKÖSUNDS FISK
 Beställ gärna i förväg,
 särskilt inför midsommar.
 Vårt telefonnummer: 501 564 27
 Anders mobil: 070-342 31 21
 Vi önskar alla en trevlig sommar!
 Anders, Tuy och Kristina

Per och Nina får oväntat besök

En söndagmorgon tidigt i våras satt vi som vanligt och åt frukost ute på Björkö. Våra grannar från stan med familj var på besök. Jag gick ut till köket för att hämta lite mer kaffe. När jag tittade ut genom fönstret fick jag en chock. Det bolmade tjock svart rök från bastun. Grannen, som jobbar som akutläkare i vanliga fall, sprang snabbt ner med en hink vatten i högsta hugg och kastade sig in i den rökfyllda bastun. Efter några sekunder kom han ut och hostade kraftigt. Det verkade som om det brann i trossbotten.

Vi larmade 112 och fick snart kontakt med sjöräddningen i Dalarö. Inom 30 min var Björn Christer på plats. Efter några snygga 360 grader manövrar för att få bort aktersvallet la kapten säkert till vid vår brygga. Efter en genomgång av situationen fick jag order om att såga upp golvet med motorsågen. Det kändes en aning märkligt att stå där med pyjamasbyxorna och såga upp sitt egna golv men vad gör man inte. Besättningen spolade sen ut innehållet i trossbotten och släckte branden. Sen bjöd vi hela besättningen på kaffe och mackor (när man får oväntat besök...)

Tack för hjälpen Sjöräddningen och besättningen på Björn Christer. ☺

Ps.om ni har ett gammalt vedeldat bastuaggregat kan det vara en bra idé att kika på underredet så det inte rostas sönder... särskilt om det inte står på eldfast underlag. ds.

Per & Nina, Söderviken

Bertils båt

Om det är några som undrar över om de verkligen sett rätt så undra inte längre. Bertil Anderssons (som en gång bodde på Gården) gamla båt

är tillbaka. Torbjörn Jonson-Sohlberg har köpt den och använder den för transporter. Bertil var en hejare på att köra i mörker och dimma. Vi hoppas att det följer med båten även till nästa ägare. Lycka till, Torbjörn! Det finns visst bara en av den här typen. Bertil köpte den från Finland och vi tror att det inte gjordes fler exemplar. När Bertil och hans systrar sålde gården så gick båten också med i köpet till nästa ägare. Senare såldes båten vidare.

Red

Erland blickar framåt

Sommarkalendarium kommer här

17 juni. Säsongsinviqning på **Ornö Museum**.

23 juni **Midsommar**. De som vill dansa runt midsommarstång är välkomna till Segelholmen. Jag kan varmt rekommendera midsommarfirandet och dansen runt midsommarstången på Segelholmen. Se inbjudan på sidan 2.

1 juli. Strindbergsvandring i Dalarö

3 juli kl 18. Sommarmusik i Utö Kyrka.

3-7 juli, kl. 11-19 i Haninge Kulturhus. Har du sura tonåringar hemma som inte vill ha roligt? Då är **Haninge Fantasy Games** ett hett tips.

9 juli kl 11. Friluftsgudstjänst på Kymendö. Musik: Ornö Spelmän.

14 juli. **Jazzmatazz** i Ornö Kyrka

15 juli, kl. 15-16. **Cirkusmusikalen Havet med Fjård** – familjeföreställning på Ornö. Fri entré. Arrangör: Haninge Riksteaterförening, Ornö bygdegårdsförening och Haninge kultur **Ornö Kyrkvik**.

22-23 juli. **Havsbandets konstutställning** i Ornö Bygdegård

23 juli, kl. 18:30. **Musikaliska skärgårdsturnén** i Dalarö. Uno Svenningsson m.fl. Tullhuset.

25 juli, kl. 18:30. Sommarmusik i Ornö kyrka.

26 juli. Sommarmusik i Dalarö kyrka.

29 juli. Björkö Fastighetsägarförenings **Årsmöte och Årsfest**.

30 juli, kl. 13. Huvudskärsmässan med Ornö Spelmän.

Mot slutet av juli blir det **Taube Afton** på Ornö Bygdegård med Ornö Spelmän. Datum inte fastställt ännu.

5 augusti, kl.12 – **Ornöloppet**

5 augusti, kl. 18:00 – 21:00. Bandet BIG RED med Lennart Ekdahl och Mats Arrhénborgs orkester bjuder upp till en helafoton med dans på Mysingen, Grytholmen, Muskö.

10 augusti kl 18. Jazzkonsert i Utö kyrka.

12 augusti, **Dalarö Triathlon light**

4 september - **Ö till Ö Swimrun**

Erland, Svanviken

Trevlig sommar
kära läsare!

Önskar Red

Om Björkö Lövet

(Björkö Fastighetsägarförenings nyhetsblad) utkommer 2 ggr om året. Jan Elmquist är ansvarig utgivare. Harriet Lindblom Strandberg sammanställer nyhetsbladet. Kontakt: lovet@bjorko.nu • tfn 08-556 015 50 • c/o Harriet Lindblom Strandberg, Björkö Verkvisen 2, 130 55 Ornö.